

Zj 5,1-14 Kniha s pečetěmi (Vánoce)

Autor přípravy

[André Rossier, Ulrich Rugg](#)

1. První reakce - Vánoce a Apokalypsa

Vyprávění L 2 a vize ze Zj mají poměrně dost společného:

V obou textech (L 2,11 a Zj 5,5) je ústřední událostí zjevení Krista-Spasitele.

Toto zjevení ohlašuje Boží mluvčí: anděl Páně (L 2,9), jeden ze starců (Zj 5,5).

Odehrává se za ponurých okolností: v noci (L 2,8), velmi jsem plakal (Zj 5,4).

Zjevení Krista-Spasitele, to je Slovo, z něž vyrůstá nová důvěra a naděje: Nebojte se (L 2,10), neplač (Zj 5,5).

Dále rozeznává zpěvy chvály a radosti v nebi (L 2,13; Zj 5,9-10.12) i na zemi (L 2,20; Zj 5,13).

Především je však toto zjevení překvapením a odporuje představám, jaké o Mesiáši, Spasiteli panují: Naleznete děťátko v plenkách, položené do jeslí (L 2,12.16); uprostřed stojí Beránek, ten obětovaný (Zj 5,6).

2. Text

2.1. Symbolický jazyk

Četbu Zjevení ztěžuje především symbolický jazyk. Slovníková definice praví, že slovo symbol označovalo původně část předmětu rozděleného mezi dvě osoby, aby jim sloužil jako poznávací znamení (Le Petit Robert, 1992). Když se stane symbolem, získává předmět jeden význam navíc: evokuje myšlenku smlouvy, přátelského pouta, paktu. Symbol však není v předmětu, je v lidských bytostech. Části předmětu, střeptiny nejsou smlouvou, myšlenka smlouvy roste z role, kterou střeptiny hrají pro konkrétní lidi.

Zjevení - aby bylo pochopeno - žádá od čtenáře spolupráci a zve jej k vykladačskému dialogu. Nejen na rovině intelektuální, protože se obrací i k vnímání citovému. Nechává z individuální i kolektivní paměti vystupovat reminiscence a intuice, které mohou výklad obohatit.

2.2. Komentář

a) Zj 5,1-4: zavřená kniha

v.1: Kniha náleží Bohu. Je úplně popsána a je zavřená. Najdou se dva běžné výklady:

* Tou knihou je Bible, τ βιβλίον (Ez 2,9-10; Iz 29,11-12). Tato interpretace je velmi stará, už

Origenova a Hippolytova.

* Má formu soudobého právního spisu: zvenčí lze přečíst resumé tajného dokumentu, který pečeti skrývají před zraky nepovolaných. Ve Zj 5 jde o tajemství událostí, které vyjdou najevo po rozlomení pečeti.

Kniha reprezentuje to, čemu člověk neporozumí, co zůstává uzavřeno a vyhrazeno pouze Bohu.

v.2: Slovo ξ (hoden) se objeví ještě čtyřikrát - Zj 5,3.4.9.12. Je nesporně důležité vědět, kdo je hoden. Tato otázka se však netáže tolik po kvalitách nějaké osoby, nýbrž po kvalifikaci. Kdo je hoden otevřít tu knihu znamená: Kdo je schopen?

v.3-4: Jan pláče, protože nikdo v celém vesmíru nemůže knihu otevřít ani do ní nahlédnout. Není-li pro Bibli autentického interpreta, zůstane nesrozumitelná (Sk 9,30-31; 2K 3,15). Nelze v ní najít smysl, který dává lidským dějinám, jejich dramatům a tajemstvím. Jan opakuje existenci, jejíž smysl zůstane neprostupně uzavřen - pro něj, pro jeho církev, pro lidi, mezi kterými žije.

[Od Zj 6 vypráví Jan vidiny často ohavných situací, které nezvládne ani náboženství, ani věda, ani politická strategie, ani strategie vojenská; jaké pouto je mezi nimi a evangeliem?]

b) Zj 5,5-7: Beránek

v.5: vítězný Mesiáš - jeden ze čtyřadvaceti starců (sr. 4,4) připravuje proroka na centrální vizi celé kapotoly. Ohlašuje dobrou zprávu o příchodu toho, jenž otevře tu knihu sedmkrát zapečetěnou. Stařec hovoří o Mesiáši a půjčuje si z judaismu dvě metafor: obraz lva evokuje královskou moc, obraz výhonku (potomka) houževnatost.

[Ve Zj se často objevují výrazy připomínající boj; např. vítěz nebo zvítězit. Křesťanský život se podobá boji, kde triumfují tu síly smrti (11,7; 13,7), tu (a provždy) Beránek a jeho věrní (12,11; 15,2; 17,14).]

v.6: Beránek - stařec ohlásil Mesiáše silného jako lev a houževnatého jako výhonek. Slavnostní vize trůnu a nebeského dvora umocňuje dojem, že půjde o postavu mimořádně slavnou.

Ovšem když se ohlášený Mesiáš objeví, vidí jej prorok jako křehkého a bezbranného beránka. Kontrast je dokonalý - jako paradox křesťanské víry: vítězem je ten, jenž byl obětován na kříži.

* ~~první~~ (Beránek): Autor Zj dává přednost christologickému titulu beránek - zmiňuje jej osmadvacetkrát, víc než všechny ostatní tituly dohromady. Opírá se o starou velikonoční tradici, v níž má beránek (~~první~~ české verzi Ex 12,5) klíčovou úlohu: krev beránka chránila Izrael a dovolila mu odejít z Egypta.

* στήλη (stojící): Zj 5 navazuje na janovskou tradici, podle níž Beránek Boží snímá hříchy světa (J 1,29 - μὴ ὥρᾳ, kdy jej Otec oslavil vyvýšením na kříž.

* ζαχαρίας (obětovaný): pavlovská tradice praví, že byl obětován Kristus, náš velikonoční beránek (1K 5,7).

V těchto janovských i pavlovských tradicích patří beránkova smrt i osvobození skrze beránka dohromady.

Vize však pokračuje dalším zvratem a ukazuje nový patřadox: obětovaný beránek je vítěz! Jeho smrt není neúspěchem ani šílenstvím poněkud fanatického snílka. Beránek má rohy, znak moci (sr. Ž 132,17). Má oči, znak, že ví, co dělá, a že ho duch moudrosti a rozumnosti (Iz 2) neopouští. To vše má dokonce sedmkrát, neboli v plnosti. Rozhodující vítězství přinese Ježíš na kříži. To, že položil život, jej kvalifikuje jako vítěze, jenž je hoden otevřít knihu. Zj 5,6 je typickou ukázkou symbolického jazyka proroka Jana: každý pokus o celistvý pohled na jeho vize ztroskotá. Je třeba nechat symboly hovořit jedny po druhých a dát se vést sledem obrazů. A rozeznat (snad) sekvenci, jež promluví.

c) Zj 5,8-14: Vítání Mesiáše

Všeobecný jásot začíná poctou nebeského dvora beránkovi a pokračuje trojí aklamací, jež z nebe zazní do celého vesmíru. Beránek je v nich prohlášen vítězem. Zastavme se u prvního z těchto liturgických hymnů:

v.9-10: Hle, co pro nás Kristus učinil... Nebeská píseň je "nová", protože beránek otevřel na kříži nové perspektivy pro všechny lidi, ať jsou původu, kultury či národnosti jakékoli (sr. Iz 42,9-12):

* ať prožili jakákoli dramata, mají ujištění, že náleží Bohu, pro něhož je beránek vykoupil svou smrtí;

* jsou učiněni novým lidem, jehož normy i hodnoty jsou normami a hodnotami "Božího království" - a oni, jakožto kněžstvo, mají k Bohu volný přístup;

* získali naději vítězů, i když musejí čelit pádu a smrti.

Poznámka: Myšlenka vykoupení krví beránkovou (v.9) činí potíže. Je třeba ji interpretovat ve velikonoční tradici odchodu z Egypta, to jest v kontextu vysvobození, nikoli jako scénu obchodnickou.

3. Teologická témata

Čtenáře zarazí ostré kontrasty, které vize ze Zj 5 zachycují. Všimněme si dvou:

a) Otevřený - zavřený: pláč a jásot

Na začátku Zj 5 Jan velmi pláče. Uvědomuje si, že je život zavřená kniha. Nikdo nezná jeho smysl. Věda zná stále lépe a lépe životní mechanismy a jejich funkce, ne však smysl života. Bible sice obsahuje smysl, který dal Stvořitel svému stvoření, zůstává však skrytý. (Dopisy

sedmi sborům ve Zj 2 - 3 soustředily pozornost na rozdělení, jež činí křesťanskou zvěst neuspořádanou.)

Závěrečné vize Zj 5 jsou šťastné. Namísto slz zpěvy, před celým stvořením se otevírá nová perspektiva. Z nebe jde na zemi jástot. Centrální vizí je objevení Ježíše - které slavíme o Vánocích. Obětovaný beránek rekapituluje celý Ježíšův život, od jeslí po kříž. Přejít od pláče k jástotě se však uskutečňuje díky kříži. Ježíš se objevuje jako hermeneut interpretující správně smysl všeho, neboť vstoupil do tajemství lásky Otcovy. Kristus-Beránek je rovněž prorok: dal život a zjevil tak nový život ve společenství, kde má šanci vše, co je temné, stát se jasnějším.

b) Slabý - silný: paradoxy víry

Mesiáš, jehož narození na Vánoce slavíme, neodpovídá našim představám o kralování, moci a slávě. Jan vidí obětovaného beránka. Mladá církev musela vést zápas o jiné království než pax romana, kde se na každou slabost hledělo s nedůvěrou a oceňoval se triumf a brutální síla.

Ve druhé části ovšem vidíme, že je obětovaný beránek vybaven prostředky velmi účinnými. V zápase o přežití najde církev ve víře, naději a lásce dostatečné zbraně, aby vedla evangelium k vítězství, ovšem za předpokladu,

- * že je skutečně použije a neuteče z boje

- * a že je bude užívat v duchu služby Kristu a nesáhne po jiné zbroji.

4. Podněty pro kázání

A - Je nám dán Spasitel; ale jaký?

O Vánocích jsme zvyklí na vypravěče Lukáše. Ve Zjevení máme co do činění s prorokem: vidí to, co jest. Otevřenými nebeskými dveřmi (Zj 4,1) vidí sled obrazů, jež ztvárňují realitu.

Šokující realitu. Bylo by dobře, kdyby kázání postupovalo po jednotlivých vizích a

vyjadřovalo a) obvyklý pohled, to co se vidí na zemi, a k tomu b) v kontrastu vidění Janovo.

a) Žádný spasitel není: všichni, kdo chtěli vyléčit svět, přinesli ještě větší utrpení.

Náboženství se mezi sebou neshodnou, ani křesťané ne, ba ani odborníci na Bibli. Smysl života je skrytý a zavřený. Jan pláče a zdaleka není sám...

b) Jeden ze starců Jana ujišťuje: Zázrak Vánoc je v tom, že Spasitel existuje, že je tu.

Houževnatý jako výhonek a silný jako lev.

a) Spasitel silný a mocný být musí, má-li uspět proti vládci a jeho násilím vnucenému míru (pax romana), má-li uspět v dnešních médiích a ubránit se jejich kritice. Mocný!

b) Jan vidí... beránka. Bezbranného, křehkého. Jaké ten může mít zbraně? A jaké my?

a) Janovský sbor se cítí slabý. Církev prožívá - a asi i nenávidí - svou křehkost, která vede ke smrti.

b) Jan vidí beránka obětovaného. Podstoupil smrt! Prožil bod tak obávaný, zlomený Spasitel. Šok, paradox, ne-smysl...

a) Když se ujme moci smrt, v co se dá ještě doufat?

b) Pro Jana je beránek vítězem: sedm rohů a sedm očí. Kristovo vítězství na kříži už je obsaženo v jeslích ve chlévě. Přijal knihu a otevřel ji. To on dá naší existenci smysl. To on ukazuje, jak milovat, jak láska zhasíná zlo. Staví pravý žebříček hodnot (panování a moc zůstaly na chvostu). Tady pramení skutečná síla.

a) Takže zatímco všechno vybízí k pláči a beznaději,

b) v nebi už se zpívá a radost se rozlévá na všechno živé, na celé stvoření: Narodil se nám Spasitel, Syn je nám dán...

Tento kontrast mezi zdánlivým a skutečným si ovšem žádá víru, sázku na jinou sílu a jiné zbraně, než bývá běžné.

B - Kdo otevře?

(Aby se Bible otevřela, k tomu nestačí ji jenom číst!)

Kázání: Vánoce už obsahují Velikonoce (v prvních stoletích se příchod Páně slavil o Velikonocích). Jan vidí v nebi odraz všeho, co tady na zemi je uzavřeno (nejen) našemu chápání. Uzavřeno znamená ohrožující, smrtelné. Jako byste byli odkázáni, až vás druzí najdou kdesi ve sněhové závěži, a jediný otvor a jediná stopa, jimiž by k vám mohli dojít, uzavřel čerstvý sníh... Kniha je zavřená, život je tajemný a leckteré pokusy přiblížit se k Bohu tuto uzavřenost ještě zhoršují a přitvrzují. Neotevře síla, moc ani slabost...

(Na tomto místě je možno kázání přerušit modlitbou a písní.)

Tam, kde každý prostředek a každý recept zklame, uvidí Jan řešení: beránka. Spolu s ním sledujeme, že se nám narodil Spasitel. Následující pasáž si zaslouží, aby byla vyložena hodně zřetelně a "viditelně": oči a rohy, žijící-obětovaný atd. Vše, co je na zemi uzavřeno, může Kristus znovu otevřít.

(Sem náleží vyznání víry, jež zdůrazní, že si Bůh tuto slabost vybral: slabost, kterou smíme prožívat jako sílu.)

Dobrá zpráva spočívá v odpovědi, KDO otevře: lze ukázat k beránkovi, soustředit se na toho, na něhož nás nebesa upozorňují, a pak se otevřít a zpívat!

Večeře Páně (včleňte chvalozpěv 5,9-14 nebo jeho část.):

Je zde beránek obětovaný, a přece živý. Narodil se ten, jenž otevírá cestu z otroctví do zaslíbené země, východ z našich slepých uliček. Bůh se na Vánoce přiblížil politováníhodné skutečnosti tady na zemi, a ona se může otevřít a slavit novou nadějí. Společenství stolu je i ozvěnou zpěvu nebeských chórů ze Zj 5. (Je to jako by vás v té pomyslné závěži z předchozího obrazu přece jen našli - vyčerpané, ale zachráněné k naději!)

C - Vidět do nebe

Na Vánoce neasistujeme při jedné události - mnohem spíš máme odpovědět na výzvu a věnovat se nezvyklému úkolu: probudit všechna zákoutí své bytosti, abychom viděli do nebe. Abychom viděli, co druzí - těsně vedle nás - nevidí. Vidět do nebe, to je být jako mudrci a jako pastýři a jako vidoucí z Apokalypsy. Změní nás to, jako to změnilo je; v jednání i ve způsobu života. Tehdy zpívali; 20 století po nich budeme zpívat i my. I jejich radost budeme sdílet.

Abychom spatřili - tady na zemi - že realita může být jiná a jinak viděná, musíme se podívat do nebe. A uvidět (viz bod "A")

- * kdo je beránek,
- * co se skrze jeho oběť stalo,
- * co znamená otevření oné knihy (viz bod "B").

Co se dá v nebi vidět, otevírá budoucnost lidí na zemi:

- * trpí-li svět, smí mít naději - skrze vítězství obětovaného,
- * zemře-li Kristus jako člověk, otevře tím novou cestu,
- * vidíme při díle Boží lásku, která stůj co stůj zachraňuje svět, který Bůh stvořil,
- * i kdybych byl nejmenší, v nebi budou mít z mého "ano" radost.

Závěr je možný vlastně jediný:

- * čím víc se dívám do nebe, tím raději mám zemi.

Liturgické období

[Vánoce](#)

edice

2

[stáhnout PDF](#)